

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

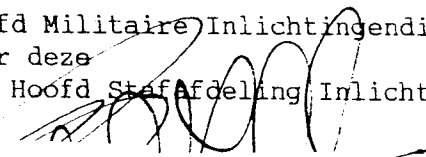
-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

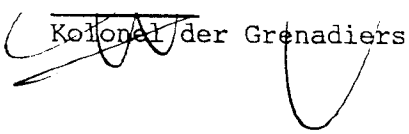
Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4373	5 september 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 52/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.
3. Behoudens onvoorziene omstandigheden zal morgen (6 september 1991) geen rapportage m.b.t. Joegoslavië plaatsvinden. Op 9 september zal de dagelijkse berichtgeving worden hervat.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
 voor deze
 Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4373, d.d. 5 september 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
52/91

(Afgesloten 051200 SEP 1991)

Kroatië

Gisteren hebben in Kroatië opnieuw zware gevechten plaatsgevonden. Het initiatief lijkt in verreweg de meeste gevallen te zijn uitgegaan van Servische strijdgroepen, die tenminste passieve steun ontvingen van de federale strijdkrachten (JNA). Het belangrijkste wapenfeit was de verovering van het plaatsje Okucani aan de kruising van de belangrijkste autoweg door Kroatië met de belangrijkste aanvoerweg uit de buurrepubliek Bosnië-Herzegovina, waarover reeds de afgelopen maand strijd was gevoerd. De verovering van Okucani houdt onder meer in dat de nog door Kroatische (para-)militaire organisaties beheerste gebieden in Slavonië (Oost-Kroatië), met name de hoofdstad Osijek, zijn afgesneden van de rest van Kroatië. Volgens de Kroatische regering zouden de JNA en de Serviërs voorbereidingen treffen om uit Bosnië-Herzegovina versterkingen aan te voeren.

Ook uit de andere door Servische meerderheden bewoonde gebieden in Kroatië is hevige strijd gemeld. Verder was sprake van gevechten in het achterland van de havenstad Zadar, die vermoedelijk een belangrijk strategisch doel vormt van de autoriteiten in de Krajina, de Servische regio in het Dalmatische kustgebied die zich reeds vorig jaar eenzijdig van Kroatië heeft afgescheiden en aansluiting zoekt bij Servië.

De strijd in Kroatië was dermate intens dat de Kroatische regering gisteren de vrees uitsprak dat een aanval op de Kroatische hoofdstad Zagreb de komende dagen tot de mogelijkheden behoort. De kans hierop lijkt echter momenteel tamelijk klein. Waarschijnlijker is dat de Serviërs, in samenwerking met in ieder geval de meest pro-Servische elementen binnen de JNA, zullen proberen op korte termijn alle omstrede gebieden (Slavonië, Banja, Krajina en omgeving) volledig onder controle te brengen om op die wijze de vredesconferentie onder EG-auspiciën, die zaterdag in Den Haag moet beginnen, voor voldoende feiten te stellen en een afscheiding van deze gebieden van Kroatië af te dwingen.

Een intensivering van de Servische aanvallen op Osijek en andere door de Kroatische (para-)militaire organisaties beheerste steden in Slavonië ligt derhalve in de lijn van de verwachtingen. Gezien het relatief zwakke militaire optreden van de Kroatische eenheden in de afgelopen weken, moet erop worden gerekend dat dergelijke Servische aanvallen met succes zullen worden bekroond, zeker als de JNA zich actief en met gebruik van zware wapens achter het Servische streven opstelt. Als deze Servische doelstellingen bereikt zullen zijn, zullen mogelijk de gevechten in Kroatië in intensiteit afnemen.

De EG

Sinds gisteren doet de speciale EG-afgezet Wijnaendts pogingen om alle partijen te bewegen het staakt-het-vuren in Kroatië te respecteren. Het is echter, gezien de bovengeschetste Servische doelstellingen en de complexe militaire situatie, zeer onwaarschijnlijk dat zijn pogingen succes zullen hebben.

Hierdoor zullen de EG-waarnemers voorlopig niet kunnen overgaan tot de effectieve uitbreiding van hun missie tot de omstrede gebieden in Kroatië.

Zelfs blijft de vraag actueel of de EG-vredesconferentie, die formeel afhankelijk is van het handhaven van de wapenstilstand, doorgang zal kunnen vinden. Minister Van den Broek heeft laten weten dat de conferentie, die in zijn visie de laatste kans vormt voor een vreedzame oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië, niet zal worden uitgesteld onder invloed van enkele incidenten. Officieus is reeds gesteld dat alleen een "totale oorlog" tussen Servië en Kroatië een beletsel voor de conferentie zal kunnen vormen.

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher heeft gisteren de Joegoslavische defensieleiding voorgehouden dat het JNA-optreden in Kroatië de diplomatieke erkenning van Slovenië en Kroatië dichterbij brengt. Ook heeft de Kroatische regering opnieuw bij Oostenrijk en Duitsland, vermoedelijk de grootste voorstanders van deze erkenning, aangedrongen op een dergelijke stap. Het officiële standpunt van de EG is echter dat pas over nieuwe maatregelen zal worden beslist als meer duidelijkheid bestaat over het resultaat van de vredesconferentie. Ook Spanje en Tsjechoslowakije (dat weliswaar geen lid is van de EG, maar wel bijdraagt aan de EG-waarnemersmissie in Slovenië en Kroatië), hebben gisteren gepleit voor terughoudendheid in de kwestie van de diplomatieke erkenning van de Joegoslavische republieken.

Federale overheden

Een werkgroep van het federale presidium heeft gisteren een ontwerp gepresenteerd voor een nieuwe grondwet, die in feite een staatsverdrag tussen de Joegoslavische republieken vormt. Het ontwerp moet overigens nog formeel door het presidium, het federale parlement en de parlementen van de deelstaten worden goedgekeurd, maar zou op 1 november van dit jaar van kracht moeten worden. Het gaat uit van de omvorming van Joegoslavië tot een groep soevereine en democratische staten, die op basis van vrijwilligheid een verbond kunnen aangaan tot samenwerking op een aantal gebieden. Bij een wet, die op 1 januari 1992 zou moeten ingaan, zou dan de mogelijkheid tot afscheiding van individuele republieken worden geregeld. Er worden in dit ontwerp tevens maatregelen voorgesteld die voor de rest van dit jaar een normaal functioneren van de federale regering mogelijk moeten maken.

Dit ontwerp zou in beginsel de basis kunnen vormen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen in Joegoslavië. De belangrijkste kwestie, of Kroatië het recht heeft zich binnen de huidige grenzen af te scheiden van Joegoslavië, komt echter niet aan de orde. De Servische regering heeft voortdurend gesteld in beginsel geen bezwaar te hebben tegen de afscheiding van Kroatië, maar een uitzondering gemaakt voor de Servische gebieden in deze republiek, die het recht moeten hebben zelf over hun status te beslissen. De Servische instemming met het onderhavige ontwerp moet derhalve niet worden gezien als een koerswijziging.

Met name federaal premier Markovic heeft reeds maanden aangedrongen op een democratisering van de Joegoslavische staatsstructuur en op maatregelen die een normaal functioneren van zijn regering mogelijk moeten maken. Hoewel hij als vrijwel enige onder de Joegoslavische leiders nog rekent op het behoud van Joegoslavië in zijn huidige grenzen (dus met inbegrip van Slovenië) ligt het voor de hand dat Markovic zal instemmen met het ontwerp van het presidium. Het is zelfs niet uitgesloten dat de regering en het presidium het betreffende ontwerp in onderling overleg hebben opgesteld met als doel dit te presenteren tijdens de vredesconferentie in Den Haag.

Macedonië

Het is vermeldenswaard dat er grote overeenkomsten bestaan tussen het door het presidium gepresenteerde ontwerp voor een nieuwe grondwet en de vraagstelling in het referendum dat komend weekeinde gehouden zal worden in de republiek Macedonië. Daarin moet de bevolking zich uitspreken over de omvorming van Macedonië tot een onafhankelijke staat, die het recht (maar niet de plicht) zou hebben om op basis van gelijkheid een federatief verdrag te sluiten met andere Joegoslavische staten.

Gezien het feit dat de vier belangrijkste partijen in Macedonië de bevolking hadden opgeroepen dit ontwerp te aanvaarden, werd reeds verwacht dat dit inderdaad zou gebeuren. Het feit dat het federale presidium nu een ontwerp heeft gepresenteerd waarin het Macedonische project uitstekend zou passen, maakt een positief antwoord nog meer waarschijnlijk.

Overigens hebben Bulgarije en Griekenland, die beide een [niet erkende] Macedonische minderheid hebben en in het verleden aanspraak hebben gemaakt op (delen van) Macedonië, reeds aangegeven afwijzend te staan tegenover de eventuele onafhankelijkheid van Macedonië. Ook Albanië volgt de ontwikkelingen in Macedonië nauwgezet, omdat deze republiek een etnisch-Albanese minderheid kent van ongeveer 20%.

Hierbij moet worden aangetekend dat het Macedonische streven naar onafhankelijkheid vooral wordt ingegeven door de vrees voor Servische dominantie in een toekomstig Joegoslavisch staatsverband, zeker indien Slovenië en Kroatië daarvan geen deel meer uit zouden maken. Het is niet waarschijnlijk dat Macedonië na een positief referendum op korte termijn daadwerkelijk alle banden met Joegoslavië zal verbreken. Macedonische politici hebben echter aangegeven te hopen op diplomatieke erkenning door de EG als deze ook Kroatië en Slovenië erkent.

Conclusie/voorzicht

De strijd in Kroatië gaat onverminderd door, kennelijk als gevolg van pogingen van de Servische strijdgroepen, daarbij gesteund door de JNA, om alle omstrede gebieden nog vóór de EG-vredesconferentie onder militaire controle te krijgen. Pas als deze situatie bereikt is, is een afname in de strijd te verwachten. Hierdoor wordt de kans op succes voor deze conferentie aanzienlijk verkleind. Kroatië blijft aandringen op diplomatieke erkenning door de EG-landen, waarvan met name Duitsland zich een sterk voorstander blijft betonen. Omtrent deze kwestie zal echter pas besloten worden als meer duidelijkheid bestaat over het lot van de vredesconferentie.

Het ontwerp voor een staatsverdrag dat het Joegoslavische presidium gisteren presenteerde, zou de basis kunnen leggen voor hervormingen in de Joegoslavische staatstructuur, maar spreekt zich niet uit over de belangrijkste kwestie die de tegenstellingen tussen Servië en Kroatië beheerst.

Er moet van worden uitgegaan dat de Macedonische bevolking zich in het zondag te houden referendum in meerderheid zal uitspreken vóór de onafhankelijkheid van deze republiek. Het is onwaarschijnlijk dat Macedonië op korte termijn de banden met Joegoslavië volledig zal verbreken. Desondanks moet rekening worden gehouden met een Macedonische wens tot erkenning van deze onafhankelijkheid door de EG als deze ook Kroatië en Slovenië zou erkennen.